

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Capvt Primvm. Tentatoris genius generatim describitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

PARS ALTERA
DE
TENTATORIS GENIO.

CAPUT PRIMVM.

Tentatoris genius generatim describitur.

*Florus l. 2.
cap. 6.*

* Aliis pro-
pria dicuntur.

urbs à Carolo V. Imperatore Anno 1537 expugnata.

Hanc olim continua sedecim diebus assisse, sed iussu

Senatus Romani reparatam esse memorat Eutropius.

Eutrop. l. 4. Utica ejusdem Africæ urbs olim post Charchaginæ

summa dignitatis ab Amilcare Hannibal patre oppugnata. Hierosolyma à Tiro & Vespasiano obsessa & capta sexto mense à die Paschatis, quo obserdi coepit.

Obsidionem triennalem non unam produnt scriptores. Byzantium aeo Serri Imperatoris tribus annis & dimidio obsessa. Bæthon Hebrææ civitatis obedio triennium tenuit. Totidem annis ab hoste cincta Samaria.

Vienna Austria sub obsessore Solymanno & protecione Carolo V. viginti octo imprecisiones toleravit & repulit. Vejorum decennalis obedio fuit, quo quidem tempore miles Romanus sub pellibus durare coepit.

Obedio vix ulla contumacior, quam ad Ostendam fuit, nulla urbs maiore vi oppugnata, nulla fortius propugnata, nusquam plus artis & industrie adhibuit, nusquam plus molitionum, munitionum, insidiarum: Lue graffante, tormentis fulminantibus miles de capite suo ludebat; & contemptu morte ferocior, sciens prudens in pericula rueret. Ita vite prodigi mortem ultro lacessebant, & pedibus cadavera calcantes hominum ingenium exuisse, ac naturam ejusasse videbantur. Nusquam magis invicti spiritus in obcessis, nusquam majoris victoria in obsidientibus studium est reperitum. Canant poetae & fabulis attollant decenne illi obedio. Lacones viginti annos in pertinaci Melsanæ oppugnatione posuerint, tres Ostendanae obdisionis anni & aliquot menses illustribus omnibus veterum facinoribus tenebras offundunt.

Unica obedio Bredana quantum temporis & laboris, quantum auri & militum glutierit, Hermannus Hugo singulari libro commonstrat.

Urbium robur ostendit obedio, hominum virtutem aperit tentatio. Hæc enus de tentatione actum: Nunc porrò agemus de Tentatore.

§. II.

Chrysolog. ser. 11. initio, miti pag 33. Diaboli elegia. PETrus Chrysologus arrepto veluti penicillo diabolum suis coloribus expicturus: *Diabolus*, inquit, *mali auctor, nequitas origo, rerum hostis, secundi hominis semper inimicus, ille laqueos tendit, lapsus parat, soveas fodit, aptat ruinæ, simulat corpora, pungit animas, cogitationes suggestit, immittit iras, dat virtutes odio, virtus dat amoris, errores serit, discordias nutrit, pacem turbat, affectus dissipat, conscientiam unitatem, sapit malum satis, bonum nil, violat divina, humana*

A tentat. Jam suprà monui & identidem monere non cessu: Nemo fidat diabolo, cui itomina mille, mille nocendi artes. Nulla ejus tentatio non colorata, nulla non specie boni velata. Nam intelligentia humana nihil nisi Verum, aut sub Veri specie: Voluntas nihil nisi Bonum, aut sub Boni specie potest recipere. Nemo philippum plumbeum, nemo cuprum se sternit in loculos admittit, nihilominus multi & plumbum & cuprum, monetas adulterinas sed argenti aurive palliolo honestatas, recipiunt. Diabolus moneta adulterator insignimus, nummis quos cudit, argenti & auri colores incoquunt. Quid enim tentatio nisi fallax species? Ita Petrus Chrysologus: *Tentatio est, inquit, species fallax, qua profera* [or. 71. pag. 151] *in adversis, aduersa occultat in prosperis, humanamque igno* [or. 151] *rariantem solos edicit in lapsus*. Quis autem sit spiritus qui Suggerit tentat, ipsa declarat suggestio. Nam spiritus Carnis decit molla, spiritus mundi vanæ, spiritus malitia amara semper loquitur, sed speciosissimi quibusque titulis praefatus, amœnæ semper & honestæ fronte scorponis caudam occulit: boni specimen præ se fert omnipis tentatio. Tu vero cave, læcer anguis in herbâ, latet sub osculo Joabi sica; frumenti manipulum messor amplectitur ut eum falce succidat, venator viridi vestitu gaudet, ne feras fuger, piscator hamum obvolut elçâ, ne illum pisces horreant, rete operit Auceps, ne terreat aviculas, venenum sæpe conditur saccharo, propinatur aureo carchesio: *fraus & fucus plerunque conjunctissima*.

Si Aristotelei credimus, sunt mendacia, qua majorem veritatis speciem habeant, quam ipsa veritas. At vero, eodem teste, modica transgressio a veritate discedens bus fit longè decies millies major. Angelum lucis representant tenebrarum princeps, veritatem assimilat primus mendaciorum figulus. Phariseos, scribas, Pontifices Hebraeos ad scelus maximum, ad parricidium immannissimum venustis falsitatis petravit. *Quid facimus*, *ajunt, quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum*, *sunt 247. 250. omnes credent in eum, & venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem*. Sacrilegium summi statuebant fundatum, æquitatem. Ergo, ajunt, convenientissimum est rationi, ut tanto huic malo, matre admovereamus remedium: bonum publicum privato anteponendum. Hic homo è plebis gratia valer, ut exercitum condire, & Republicam possit everttere aut certè mutare. Romani nobis infensi non deerunt his molitionibus. Ita & nomen, & populum, & sacra nostra difficile illis non erit pellendum.

Quid quoque fingi posset speciosius? Ita non nunquam qui ad clavum sedent, homines privatos nullo jure operari primunt, in communis boni, ut ajunt, gratiam. Nulla valorem olla que sibi suum non inveniat operculum. Hoc Tentatoris primum vaframentum est, umbra virtutis & bæ virtutis nomine specioso fallere. Ita nullum flagitium, scelus & nos sacrilegium nullum est quod callidissimus tentator ratione ac æquitate non possit obvolvere.

De astutia hujus Tentatoris differens Jobus: *Carilla* [Job. 1. cap. 40.] *illius, inquit, quasi lamina ferrea*. *Quid per Cartilaginem, vers. 15.* *ait Gregorius interpres, nisi simulatio ejus accipitur?* *Cartilago namque obis ostendit speciem, sed obis non habet firmitatem: & sunt nonnulla virtus, que ostendunt in se rectitudinis formam, sed ex pravitate prodeunt infirmitate*. *Hostis enim nostri malitia tantum se arte palliat, ut plerunque ante decepta mente oculos culpas virtutes singat, ut inde quisque quasi expecti premit*.

*mia, unde dignus est eterna invenire tormenta. Hinc, ulcisci
le, iustitiae putatur; boni zeli meritum Ira creditur; Ignavia
manefudini, prodigalitas miserationi; tenacitas
parsimonia, pertinacia constantiae tribuitur; Superbia,
libertas, lascivia, affabilitas, loquendi procacia veritatis
defensio censetur; pigritia quietis amor, præcipitan-
tia fervor, exequendi tarditas à procastinaprobibus
illis consiliis maturitas appellatur. Error mantelo se virtutis
velat, hinc & longe minus agnoscitur & difficultius
emendatur. Eam ob causam monet Joannes: Charissimi
nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex Deo sunt.
Examinandus est larvatus ille lucis angelus, quis sit, &
unde sit; quid spectet ac velit? Ita ducim præstantissi-
mus Iosue cernens angelum sed sibi ignotum, & inter-
rogans: Noster es, inquit, an adversariorum? Ita extrema
tentatoris unctione lumen observanda, quod potissimum
collineat, attendendum. Ratio dialectica exponit omni-
nem falsitatem, consideratio finit, elidit omnem tenta-
tionem. Finem inspice, diabolo ne fide.*

§. II.

*V*ulpes animalium astutissima ut aves alliciat, mor-
tuam se simulat. Cum simplices ad latum fumus
advolant, vafermissum quadrupes in tem suam vigilans
incautas subito corrigit & jugulat: ita dæmoni indicias
simulat & pacem, se fingit mortuum; repente adeit &
prædas agit vario stratagemate quæstas.

Dux Normannorum Haddingus regio sanguine
pognatus, vir ferox, ad arma nata, Lunam, Italiam ci-
vitatem expugnatorem, dolum sic armavit. Misit in ur-
ben qui commicatum penteret & hospitium, simul nunti-
erant fatalem morbum, in quo Christianis sacris ante
mortem imbuī cuperet. Ad omnia annuerunt Lunenses.
Ingreditur Haddingus baculo nixus & lustrali fonte
tinguit, explorata tuncit urbe ad naves cum exercitu
redit. Brevis fama volat, mortuum principem, Ecclesia
Lunensi legata, arma ducis & equum cum
gemmis & multo auro. Credunt cives & funus regium
intrerunt. Armatus & vivus dux feretro imponitur, omni
exercitu ad tumulum prosequente. Quid urbs, nisi
suum ipsa funus duxit? Ponitur jam fereretur auro &
& gemmis coruscum. En tibi subito mortuus surgit &
armatus, primus obvios sternit, quem secuti milites ur-
bem incenderunt, captivos cum prædâ detulerunt in
naves.

Ita Solimannus Peloponesius Ægypti Præses ab Ot-
tomano Imperatore Turco missus Adenum Arabiæ
oppidum munitione occupavit. Cum enim ab Ze-
bito ejusdem felicis Arabia civitate superatis fauibus
Adenum pervenisset, legatos jam ante præmisit, qui
ab Rege conmactum vacuusque in urbe ædes curandis
agrotis pro amicitia penterent; utrumque cum eura pree-
mit Rex, & alimenta in classem & hospitium laboran-
tibus datum. In id hospitium simulato morbo, singuli
milites à quatuor valentibus à mari transuebantur,
armis in lectulo sub veste conctectis, per eam fallaciam
nil ebuli suscipiente populo, quingenti pavilium intronissi. Tum Solimannus ex compagno per satelli-
tes Regem ad naves accersit, ille cùm, suæ dignitatis
haud quaquam oblitus, indignabundus abnigeret, con-
fessum insidiatoribus, quod jam ante convenerat, è
classe proponitur signum, ii cùm armis exemplò coorti
stupente ad inopinatam rem civitatem, regiam circumstinctum,
comprehensumque regem ad Solimannum vi-
petravunt. Ibi superbè interrogatus ab eo, cur tertium
jam diem ad se officii causâ venire distulisset, cùm liberi-
tus responderet, quām prædonis aures ferre consuel-
sent, aerepus propalam ex ipsius prætoriæ navis anten-
na suspenditur. Urbs dein crudelemin modum direpta;

Ita diabolus ad omne stratagema exercitatissimus in
Tom. II.

A angelum lucis se transformat, pacem & amicitiam si-
mulat, suam tentandi vim velut emortuam common-
strat, ut certius celeriusque decipiat. Ad Simeonem Sty-
litam cum curru & equis ignis tanquam Angelus è celo
missus suaviter accedens. Tempus est, inquit, ut Elia
instar hinc emiges in celum. Ascende currum quem
vias ejus tibi Deus amico tu misit obviu. Simeon jam alcen-
situs pedem alterum in fallaci curru posuit, sed
mibi p. 172.

Rathbodus regem Frisonum narrat aureo palatio, Rathbodus
quod ater hic angelus repræsentavit, eò deceptum, ut à regem Fris-
sonum.
Vincen-
tius
in spe. his-
t. l. 23. c. 146.
Annal. Frä-
cor. in Dago-
berio circa
annū 708.
Apophœg-
Gal. Paris.
B Avernale celum.

Ira excrandam illam & ter miseram facet, benefi-
cos & veneficas Orcinianus hic architetus jam noto
dolo deludit. Edificia splendoris ac voluptatis refertil-
sima pingit aëre, suisque ea discipulis illis ac sororculis
spectanda, & brevi habitanda exhibet. Minc illi marty-
res diaboli, quod jam saepius compertum, quæstionis
tormenta, rogam, flammis, supplicium extremum toler-
rant constantissimè. Tanti apud eos est aëreum nuga-
cissimum spectaculum, præstigia fallacissima. Quid in
tentatione trepidas Christiane ignave, cur pro Christo
pati reculas? Gloria & divinitas in domo ejus. Salvierimus in Ps. III. v. 3.
vitæ ipsius. Idcirco gloriamur in spe gloria filiorum Dei. Non Rom. cap. 5.
solum autem, sed & gloriamur in Deo per Dominum nostrum
Ihesum Christum. Ergo, exue te stolæ lacus & vexationis tua. Ibid. v. 2.
& inde te deore & honore ejus, qua à Deo tibi est omnipotens Banch c. 5.
gloria. Eximie Petrus Damiani: Diabolus temptationis, in- vers. 1.
deceptoris infidias solerter evigiles, & dum te delectat aliorum lib. 6. ep. 21.
audire victorias, ipse te per languidi corporis ignaviam non
remittas.

§. III.

S Tratagema memorans Vir doct. Amus Erycius Pu-
teanus historiographus regius: Franci, ait, Pertha-
riti * caussam, ad quos confugerat, bello & vindicta di-
gnam arbitrii, ingentibus copiis in Italianum perrum-
punt. Hos viribus destitutus, sed astu valens, Grimoaldus
prope Altam aggreditur. A levi prælio metum simula-
lans, fugam capescit, & casta vino ciborumque lauitis
capiendo hosti referita, deferit. Franci fausto victoria
auspicio decepti, & in ventris prædam effusi, tanquam
ad pulas non ad pugnam venientis, vino se onerant &
in dolia prælaniunt. Puis igitur ebrietate quām bello vi-
eti, cladem suam strati adumbrant. Quippe post secun-
dam vigiliam somno vintque mersos Grimoaldus ado-
ritur, tanquam scerentium stratagem edit, ut plus san-
guinis fusum sit, quām vini hoites exhausterant. Quid
dicam? præproperam malique digestam victoriā re-
vomere. Si validus exercitus parvâ manu oppresus
est, & res Perthariti ad desperationem prolapſe. Tam
in signi cladi cùm vix nuntius supereret, memoriam
apud posteros locus fecit, Francorum rivulus hoc usque
appellatur.

Haud alter diabolus renator verè Grimoaldus eam
illis quos tentat, offundit escam, quam novit fore gra-
tissimam: putridum sed scitè coloratum portrigit po-
num, ut totum rapiat regnum, volupates exhibet, sed
impuras & fluxas, ut spoliat celestibus & æternis. Hoc
terre stratagema ille suas victorias parit, non dat regna
monis ut suas victo-
rias pariat:
Promittit
regna, non
testa, dat.

Nnn 3

Iob cap. 41. vers. 13. **c**este, præcedit egestas. Divitias non habet illas, quibus aſ- feclas ſuos & chenulos beet, eorumque inexplicabilem cupiditatem exſtaret. Inani & ludicra divitiarum um- brâ fallit, quæ famem non fedat sed provocat, perinde & quis famelico panem pietum aut lignum apponat.

Verba illius ambigua ſunt, ne inho- neſtum apparet. Multa fi- mul agēda ſub aſpeſta ponit.

Non pau- cos multi- tudine pre- cium fallit;

Neque illius humili- litatis ſpe- cie fedu- cit, Honesto correſio- nis, titulo in iram, vindictam impellit, Spe vanā, taciturni- tate super- bā deludit,

Tam bla- dē quam malitiosē ſuaderet,

Isaiae c. 51. vers. 23. **I**n tentatione libet, concēdere aliquantum naturæ, ſatiſfac animo, ſatia gulam, indulge genio, exple appetentiā, da ſiquid hilariati, laxa voluptrati frenos, remitte arcum, ut denuo intendi poſſit. En tentatoris aſtūiam: *Dixerunt anime ſue, monet Iſaias, incurvare ut tranſamus. Noli acq[ui]ſcere, ait Bernart[us], non eſt enim tranſiſtur, ſed te grauitate opprefſur.* Quod magis volueris explete voluptatis ſitum, eō magis ſities. Tentationem non vincis, ſed irritas & accendis, cum ei ſatisfacis. Sed hac inſtrā explicatiū traſdemus.

Porò indeſſa eſt demonis in tentando conſtantia. Non eum frangit temporis diuturnitas, non illum moratur, ne ſi iterum iterumque ac ſep[er]uſ repellatur, animum despondet, aut in fagnandi contentione lan- guet. *Oſſa ejus velut ſiſula erit, ait Jobus, cartilago illius quaſi lameſe ferrea.* Uti enim oſſa non flectuntur, nec molleſcent, ita demōn non incurvatur domitus, non cedit viſis, non continuo fugit puluis. Muſca eft im- pudens, identidem redit, eti centes rurſumque centes abigatur. Et ſicut in exagitandis & perſequendis prædā non fatigatur, ita etiam in retinendā impigerrimus nulli parat opera. Ex ejus unguibus non minus diſſiculter extorſeris prædam, quām, ut vetus eſt verbum, ex Herculis manibus clavam, aut a leonis unguibus ſemel agnum. Enimvero tentator iſte non initio ſtatim dentes & unguis exercit, a levioribus incipit, piacula minora ſuggerit, paullatim ad graviſſimā & crebriora transit, in eos demum omnem malitiam effundit, & ad gravifimā queque pertrahit, quos illi tentationum præludiis vicerit. Niſi in quo ſerpens caput immiserit, eō & reliquum corpus non diſſiculter introducit. Quod dia- bolus digitum, eō & manum, brachiumque totum inſerit.

Franciſcus Aſſiſias vir ſanctissimus monere ſolitus: ſi diabolus, ajebat, vel unicū capillum nobis extorſerit, grandem inde camum, aut ruderega validum rexit: ſi vel ſemel reminimā nos irretiat, inde ad alia arque alia

A non diſſicil ſuau proturbat. Si manum nolis perdere, cave digitum tentatori porrigas.

C A P V T II.

Tentator diabolus Cupedinarium & Aurifi- cem agit, deliciis & divitiis fallit.

Vir ſanctissimus abbas Mathois, quod Pelagius me- morat, dicere solebat: Diabolus non perinde bo- bellis in nus melloſor arque fator eſt, induſtria plurimum expen- di ſeminando, ſed tantum non recipit metendo. *Quod si tam abundantem haberet mellem, quām co- piolam ſpargit ſeminent, in ſua horre orbem universum conveheret.* Diversis planè ſeminibus inſtructiſſi- mus, malorum omnium ſeminator eſt. Neque verò aliud, quām herbas malas & inutiles, frumenti vitium, adulterina ſemina, ſegetum peſtes, lolium, urticæ, tri- bulos, lappas ferit. Sed, Numini ſint laudes, non omnis eius ſatio ſurgit, hinc minus metit, quām ferit. Stygiſe- minis multum interit.

Quemadmodum verò Satanas modo ſeminato- rem, modò mellorem, ita ſubinde mercatorem, mox reſtione aut pellionem, non nunquam Phrygionem, jam verò piftorem, jam ſatorem, jam & ſurorem; brevi victorem aut tinctorem, modò piftorem agit, milie lar- vas die uno, unicā horā induit. Jam pavonis, jam colibri, jam leonis formam ſubit, formas ſe vertit in omnes. Utī verò Archeron, ſuicidio, hiſtentator varijs ſumit figura, & vultus præfert diversiſimos, ita omnis generis tentationes admovet, jam minatur & terret, jam blan- ditur & mulceret, modò roganis, modò imperantis per ſonam gerit, quæcumque vult, facies ſibi aptat, ut ad omne viitorum genus pertrahat. Precipue verò tripli tentatione humanam gentem ad malum follicat. Nam tentacio- ne ſepſimme aur Cupedinarium, aur Aurificem, vel Bra- tearium, et Pileonem agit. *Tunc filius Joannes genet[us] malum* jam olim pronuntiat: *Quoniam omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & superbia vita, que non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt.* Cupedinarium Concupiſcentiam carnis, Aurifix vel Bractearius Concupiſcentiam oculorum, Pileo Superbiā vita perdu- dore nititur. Ut igitur Tentatoris indolem ac genium probè noverimus, hunc vobis Christiani, Cupedinarium, hunc Aurificem & Pileonem depingam, ut tanto minus lädat, quām magis partnerint lädendi artes. Hoc quidem caput Cupedinarium & Bractearium da- bit noſcendum.

S. I.

VT Concupiſcentiam carnis conciter Tentator, Cupedinarium agit, & homines gulā, libidine, deliciis tentat. Edendi appetentiā Protoplatos & omnes eorum posteros pellūdedit & in exitium adduxit. Gulā & libidine orbis universus ab hoc Cupedinario in- fectus diluvii aquis ſubmeritus eſt. Pentapolis (ſeu quinque civitates Palæstinæ) flos & medulla omnium re- gnorum, quia libidini ſerviuit, igne cælitus lapsō conſumpta eſt. Gula & libido Cupedinarii illius noſiſimæ tentationes Hebraeum populum idolatriā & omnibus flagitiis contaminarunt: ſed populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere. Moabitides feminae Hebreos bla- dā humanitatē ad polluētum, ſeu, votivum epulum vo- carunt. Hic Gula, Libido, Idololatria & omne ma- lum ſuavi compendio perſuadebatur ab illo ipſo Cu- pedinario. Fornicatus eſt populus cum filiabus Moab, que voca- verunt eos ad sacrificia ſua. At illi comedunt & adoraverunt eos ad sacrificia ſua. *Deoſ earum. Hoc confili graviſſima fuit Cupedinarii hu- jus tentatio, cū omni populus Iſraēlis preſtantissi- mum manna naueferat, & carnes appeteret. Hac dupli- Gula & Libidinis tentatione Cupedinarius iſte maxi- bius.*